

بىرمىلتىن حاق سىسىنى بوغماق اولارمى؟!

سەنی گۇرۇم ياس اىچىندە،
وجودوما اود الندى.
بۇخۇواردا قالان كىنىم،
بوز پېرىندەن شاخە لندى.
اۇلدۇ نىچە ئىكىدلەيم،
تورپاغىنا قان چىلندى.
بىسىر اميد، بىسىر شوبەھ،
جلادلارا بىسىر گومان،
فالخ آياغا آذربايغان!
«آل قايت»

بىلدىگىنىز كىمي، ایران دولتى نىن رسمى اورگانى سايىلان «ایران روزنامە سى» اۆزىل سايىندا، ۱۳۸۵-جى ايل اردىبەشت آيى نىن ۲۲ سىنندە جمعە گونو، تۈركىلە قارشىي «آپارتايىد» سىاستى نىن بىرداها مىندار اوزون آچماقلۇ، آذربايجانلىلارى غضىلنەيدى. او عرفە دە آذربايغانلى ئىيرنەجىلىرىن اعتراضى ايلە بىرگە عموم خالق اعتراض نمايشلىرى خوي، خلخال و... شهرلىرىنده ئىچىرىلەيدى. لاکىن ئىيرنەجي لرىن، خصوصىلە تېرىز انىورىستت لرىندە «آپارتايىد» سىاستىنە قارشىي محتشم مىتىنگ لرى، نهاتى خىدەد آيى نىن بىرەنەجى گونو تېرىزىدە عموم خالق حرکتىنە چئۈرۈلەيدى. [۱۳۵۶-جى ايلين ۲۹ بهمن حرکتىن گۇرنىلە بىلە اعتراف ئەدىرلە: «۱۳۸۵-جى ايل خىدەد آيى نىن بىرەنە تېرىزىن ھەر طرفىنەن سىل كىمي آخىب خىابانلارا گلن ۲۹ سوپىداشلارىن، مىللە- مىللە حركەتلىرى، ۱۳۵۶-جى ايلىنە كى، بهمن حرکتىن كۈلگە دە قويموشدو.]

قوجامان تېرىزىن سىسىنە، اورمو، سولدۇز، زنجان، اردبىل، اھر، مشكىن شهر(خىاو)، مياندوآب (قوشاقچاي)، ماكى، ميانا، خالخال، موغان، كلىبر، گرمى، طارم، زونوز، مىندى، يامچى، خوي، فروين، هەمدان، زەن، باھار، انزلى، تەھران، كرج، قم و... شهرلىرىنەن «پاشاسىن آذربايغان. ھاراي ھاراي من تۈركم. آذربايغان مىللەنى، چىڭىز بىلە ذىللىنى. يى آزادىق، يى اولۇم. منىم دىلىم اولۇن دىبىل- اۋزگە دىلە چۈنن دىبىل و...» دىبىه، بوشقارلارا

وئريلن سىسلر، بوتون اودلار يوردونو بورودو !
 قىد ائتمك لازم ديركى، گونئى آذربايجاندا باش وئرن عموم خالق
 حركتى، مطلق خارجىدە ياشابان هانسى بىرىشىن، قرويون،
 تشكيلاتين ياداكي يابانجي بىردوولتىن گؤسترىشى ايله، بىرگىچە دە
 يارانمادى! داها دوغروسو، اعتراض دالغالارى ايللر بويو، فرهنگى،
 ايجتماعىي، ايقتصادى، سىياسى محض مىللەي حقوقلارى تاپدالانان
 آذربايجانلىلارين سارسىلماز ارادە لرى نتىجه سىنده، اورتاي
 چىخمىشىدىر. آنجاق بۇ تارىخي حركىدە بوتون وطنداشلارين اوزللىكىلە
 آذربايجان فعاللارين يوكسک روللارى اولموشدور. بونا گۈرە دە
 مىللەي حركت آدلاندى.

بۇگونە دك اعتراض آكسىالارى ايله باagli، بعضى سويداشلارين
 گۈزلە آراشدىرمالاريندان و چىخىشلاريندان فايدالانساق دا، يئنە مثبت
 و ضعف نقطە لرى خاطىرلاماق ضروري خاراكتەر داشايسىر. [خصوصىلە
 ضعف نقطە لرى!] بونا گۈرە بىرپارا گۈزە چارپان مقاملار حاققىندا
 فيكىريمىي و تىقىدى باخىشلارىمي عزىز اوخوجولارلا پايلاشماق
 اىستە بىرم، بلکە دە تنقىدلەر بعضىلرىنە خوشَا گلىر اولماسىن. آمما
 اميمىم كىي، هەر وطنداشىن ساغلىم تنقىدى، حركتىمېزى
 شفافلاندىرىپ و ساغلىم اىستقامتە گوجلنمە سىنه سىب
 اولا جاقدىر.

مثبت نقطە لر

- بۇ سون يوز اىلده، بىرىنچى كرە(دفعە) اولاراق، حركتىي كىسىن
 شكىلده، آذربايجان توركى آدىلە تانىبب و تانىتدىرماق!
- حركتىن اىلك باشلايشى آذربايجان اوپىرنىجىلىرى و مىللەي آكتىولرى
 طرفىنندەن كانالىزە اولوب و سرعتلە يايلىپ و كوتله نىن حمايە
 سىن قازانماق.
- گونون شرابيطىنە اويغۇن تاكتىكلەرین سئچىلمە سى.
- ایرانىن سراسرى سىياسى اورگان و تشكيلاتلاريندان اوزاقلاشماق
 ...

ضعف نقطە لر:

- ایران اسلام حاكىميتى نىن بعض مسئۇللارى، گونئى آذربايجاندا،
 سىياسى تشكيلاتين بوشلوغوندان فايدالاناراق بعض شهرلرده آغىر
 فاجعە لر تۈرە دىلدى و سويداشلارىميىزدان ۲۰ نفردن آرتىق هلاك
 اولدو، يوزلۇر نفر يارالاندى و يوزلۇر نفر ياخالانىبب و زندانلارا بوراخىلدى.
- بىرپارا خېرلارا اولدوغوكىمىي، واختىندا و معىن كاناللارдан يايلىمادى،
 عكسيىنده، شىبهە لي خېرلە نامعلوم عنصرلە طرفىنندەن يايلىرىدى.
- اولايلىرى شىشىدەمك مقصدىلە خالقى حقىقتىن اوزاقلاشدىرماق و

تخریباتچلیق ایشلری ایله حرکته رادیکال استقامت وئرمگ، آیدینجاسینا حیس اولونوردو. بو یاراما زایشده، امنیت قووه لری نین رولون گؤزدن قاچیرماق اولمازدی. بو شیوه لرلە حرکتی پارچالاماغا و نهایت سوسدورماغا چالیشیردیلار.

- تاسفلە خارجىدە بعضى بارماق سايى اولان شهرت طلب و دويغوسال شخصلەر و قورو ملار، آذربایجان ميللىي حرکتىن منيمسه مكلە، ميللت ایچرسىنندە جانلانان ميللىي حرکتە استراتې지 و تاكتىك پلانلارى جىزماق نمايشلرىنە باشلا دىلار. ترکىھ دە و آذربایجان جمهورىتىنندە، بىر پارا سوپە سىز ايشلەرە ال قاتانلار اولدو، بعضىلارى، ايران دا فدرالىزم قورماق آماھى ایله، گونئى آذربایجان آدىنا اجنبى اۆلکە لرین پارلمەنت لرىنندە، چىخىشلاردا بولۇندولار. بىلە یاراما ز داورانىشىلار، گونئى آذربایجاندا تمناسىز چالىشان آكتىولرىن آغير وضعىت لرىنى قات- قات چتىنىشىدىرىدى. حاكىميت، گرگىن دورومدان فايدالاناراق، آذربایجانلىلارين ميللىي و مدنى حرکتىن خارجى دؤولتىرە باغلادى. قوندارما اتها ملار اۆزىزىنە خالقىمىزى دىوان توتولۇ!

سويداشلارين آجي طالعىي هامىمىزى ھمىشە كى كىمي ايندى دە كدرلىنىدىرىر. قدارجاسينا آسىب- كسىمە لر ھەل دە، داوام ائتمكە دىر

تاسفلە ایچرىدە بعضى فعاللار! خارجىن حرکتى منيمسه ينلەر كىسىن رياكسىيا گؤسترمە دىلر. بو ضعف حرکتىدە ياراما زىقلارا سبب اولدو. حتى حرکتە يئىنى قاتىلان بعضى وطنداشلارىمېز بىلە دوشۇنور دولتكىي، او گونلەر آذربایجاندا انقلاب وجودە گلە جىك و مدنى حرکتىن پىنسىيەلرىن وانتظامىنى پوزانلار اولوردو. بو ساحە دە آذربایجان اوېرنىجىلىرى نىن خارجە كىسىن جوابلارى سئۇيندىرىجىي حال اىدى. بو تىبىر بىرداها ثبوت ائتىدى كى آذربایجان ميللىي حرکتى نىن تىلى گونئى دە دىر!

حرکتىن بئش اۇنملى نقطە لرى:

بىرىنجى: وطنداشلارين ميللىي و مدنى اعتراضلارى بوتون دونيا ايجىتماعىتىن اىنسان حقوقلارىندان مدافعاھ ئىتمىگە چاھىرىدى! دونيا بىرداها بىلدى كى، مiliyonlar گونئى آذربایجان تۈركۈنون ميللىي وارلىقى، ايران اسلام دؤولتى طرفىندەن، چاغداش عصردە، گۈز اۇنوندە اينكار ائدىلىر.

ايكنجى: آذربایجانلىلارى آسىمىلە اولمۇش بىرقۇم تانىدىران يان ايرانىست لرین يوخوسون گۈزلىنىن قاچىرتىدى. حتى بو غىردمۇكرا ت عنصرلە، او تانمازجاسينا، آذربایجان حادىھ لرین اۆز آدلارينا باغلاماغا جەد گۈستەردىلر. اۆزلىرىنە منسوب اولان مديالاردا، يالان معلومات يايماقلارى نىن هەر طرفلى شاهىدى اولدوq. نە ايسە،

سويداشلاريميزين آذربايجان آديله مستقيل حركتي، «آپارتاييد»
مفکوره سي داشيانلارين بوش ادعالارين، بيرداها ثبوت ائتمى.
اوچونجي: فارس شونىست لرى نين قوللوغوندا اولان و آذربايجان
مېللەي حركتىنە تھقىر گۈزوايلە باخان، [مانقورتلار] چاش- باش
دوشدولر. يقىن كى، بوركىت، اونلارى گونو- گوندۇن، آذربايجان
حقىقت لرىنە اىيىنماقا ماراقلى ائده جى دىر.

دۇردونجي: آذربايجان مېللەي فعاللارى نين ايلدر بوبۇ صرف
ائندىگىلى امكىن، آلدىقلارى ثمرە لى نتيجە، ها بىلە، مېللىتىمىز! اوز
گوجونە اىيىنib و گووه نمە سى سئۇيندىرىجىي حال ايدى.
بئشىنجى: آذربايجان مېللەي فعاللارينىن حركتىن آلدىقلارى ياخشى
تجربىه لر. [صادق يولداشلارى آرایىب تاپماق!] آغا- آغ، قارايا- قارا
دئمك! رابطە يئىرنە ضابطە حاكمىم اولماق! حاضيرلىق اولمادان هەنچ
بىرحركتە ال وورماماق! تشكىلاتلانماق !

ايغان حاكمىتى و اپوزوسيونون رياكسىياسى:
اودلار يوردونا مشهور اولان آذربايجان، ساكت اولسادا، ظلمت
قارشىسىندا دھشتلى تو凡ان قالخپدار. اؤتن حادىتە لر بو دھشتلى
توفانىن كىچىك علامت لرىندىن بىرى دىر! ائلە بونا گۈرە دە حاكمىت
باشچىلارى سارسىلدى. و بوا غالار، بىر- بىرىنىن آردىنجا،
آذربايجانلىرىن مېللەي- مدنى حركتىن آمرىكا، اسرائىل و سايرە
باغلاياراق، دىنج اىنسانلارى، «ارازىل و اوپاش» آدلاندىرىدىلار.
قىد ائدىم كى، پەلەوي رېيىمى دە ۱۳۵۶- جى اىل تېرىزىدە اوز وئرن ۲۹
بەمن حركتىن، آرازىن اوتايانا باغلامىشىدىر، بو بوش اتهام ۱۳۵۷- جى
ايلىن ۲۲ بەمن آيىندا حاكمىتىن محو اولماسى ايلە سونوجلاندى.
البىتە بوجونكۇ افترا و تھمت لرده جوابسىز قالمايا حاقدا! يقىن كى،
خالقىمىزىن سونسوز نفتر و غضبىلە قارشىلاتان حاقدا. بونو گەلە جىڭ
بوراخىرىق...!

دئمك اولار آذربايجانلىرىن اعتراض آكسىالارينىن خبى، ايران
ايسلام حاكمىتى نىن و اونون داخلە و خارجدىكى اپوزوسيونون راديو
وتلويزيونلاريندا، مطبوعاتلاريندا، رسمي شكىلde بايكوت ائدىلدى.
حتى آذربايجان مېللەي حركتىنە قارشى بوتون سلطنت طلب،
مجاهەد، جمهورىخواه، ساغدان- سولا، رنگ به رنگ گروپلار
ضداینسانى سياست يورودولر. بو آرادا، يالنىز ايرانداكى غيرفارس
مېللت لر، آذربايجان مېللەي حركتىنە صمىمىي ياناشدىلار.
ايغان ايسلام دؤولتى نىن مسئۇللارى، اوز امنىت دايىرە لرىندىن، والى
لرىن(استاندارلارين) باغلى قاپىلىي «امنىت شورلارىنىدا» آلدىقلارى
معلوماتلاردا، آذربايجانىن چالخانماسىن ياخشى دويوب دوشۇنورلار.
بو آغالارا آيدىن اولوركى، آذربايجانلىلار اىچىنده، اوز مېللەي وارلىغينا

گووه نن لرین سایی گونو- گوندن آرتماقدادیر و میللی حرکت درینلشمشمکده دیر. بو میللت تئز یا گئچ معین پروسیسلردن کئچه رک، دونیانین باشقما آزاد خالقلاری کیمی اوزلری- اوز طالعرين الده ائتمگی لایجه سینه باجاراجاقلار. بو دانیلماز بیر فاكت دیر. اتله بونا گئره ده، سیخاما- بوجمالارین آرتماسی تصادفي حال دئیبل!

بیزه بئله گلیرکی، ایران حاکیمیت لری هانسی آدیله اقتداردا اولورسا - اولسون، «پان ایرانیست لر» چئشیتلی شیوه لرله «آپارتاید» سیاستینه داوم ائده جکلر. «۵۲ ایل پهلوی لر- ۲۹ ایل ایسلام حاکیمیتی نین «غیراینسانی داورانیشلاری، بو سؤزلرین بارز نمونه سی دیر. آتalar دئمیشکن: «بو امام زادا دان، معجزه گئرله مک اولماز» تارixinin اوتان آجی اولایلارین بيرداها سیناماقا جان آتان، بعض ساده لوح سویداشلاریميزا يازيقلار اولسون!

خارجي دؤولتلرین ریاسیاسی

تاسفله، خارجي اولکه لرده هرشئي دن اونجه مادي يارارلارين نظرده آلاراق، ايکينجي نؤوبه ده اینسان حقوقلارينا ياناشيرلار. آذربايچان حادته لرینده بئله داورانیشلاري يوخوندان گئروب و دويوق. چوخ واختلار شاهد اولموشوق كي، بو دؤولتلر، اوزلرینه ماراقلی اولان حتی بير كيچيك حادته نی، دونیانین هر يئرینده اولورسا- اولسون دفعه لرله راديو و تلویزیونلاریندا و مطبوعاتلاریندا يامیشلار. بو واسطه لر، حادته حاققیندا جمعیت ده مثبت تاثیر بوراخیب. آمما دموکراتیك آدي داشییان اوزللىكله، باتی (غرب) اولکه لری، آذربايچان حادته لرین يابیماقدا، بلکه ده بير هفتە دن چوخ سوسدولار. آنجاق كي خارجده ياشایان آذربايچانلilarin فعالیتلري بايكوتو سیندیریب و خبرلرین سرعتله يابیلماسینا سبب اولدو. (CNN و BBC) ده خبرلری ياماق مجبورینینده اولدولار. تاسفله خبرلر ایرانیين رسمي آزانسلاري اولان (ایسنا و ايلنا) نین سانسورلاریندان سونرا ايستديكلىكىمي داخلدە خارجده يابیليردى.

يئنه سویداشلاریميزي ساع اولسونلار. اونلارین فعالیتى نتيجه سیندە، سانسورلار كولگە يه بوراخىلدى. حدود ۱۰۰ گوندن سونرا آذربايچان میللی حرکتى نین خبرلری خارجي اولکه لرین، او جمله دن: آذربايچان، تركىه، ايسوچ، دانمارك، نروژ، انگليس، آلمانيا، کانادا وآمریکانین، ان معتبر مطبوعاتىندا سرعتله يابیلماغا باشладى.

سون سؤز:

دئمک اولار، ۱۳۸۵ - جي ايلنин باهاري، آذربايچان میللتكى نین مبارزە سیندە دونوش بيرنقطە دير. چونكى خالقىمىز اوزمیللی كىملىگىنە سئوكە نه رک، میللە آزادلىغىنى محو ائدن پان ایرانیست لر

قارشیسیندا پولاد اراده ایله باش قالدیردی و اوزونو بوتون دونيا
خالقیلارينا تانیتىرىماغا بىرداها امکان تاپدى. بو دىرچلىش حماسه
لرى آذربایجانلىلارين يادداشتىندا قىزىل حرقلرلە حك اولدو.
آذربایجان مىللىي حركتى نىن آدسىر- سانسىز وFDAكار رهبرلىرىنىن
مدى تدبىرلى، بىرداها بونو گؤستردى كى، مىلتىمىزىن! مبارزە
تارىخىنده بيرصحيفە نى قورتارىب، ايكىنجى بيرصحيفە نىن اوغورلا
باشلانماسى تارىخي دىر. بونا گۈرە حركتى اولدوغو كىمىي ساغلىم
شكىلده قوروپوب، گوجلدىرىمك ومستقىل اىستاقامتىدە يئىتمك، بوتون
آذربایجانىن صادق اولادلارى نىن بويوننا دوشور.

عمومىتىلە، مهاجرت دە كى دىاسپورا، ٥/١ دان، آرتىق خارجە
ياشىيان سويداشلارىمىزىن مادى و معنوى گوجوندۇ فايىدالانماقا نايل
اولا بىلمە دى . مىنلىرنېرىلىك محتشم اعتراض آكسىالارى بىرپا ئىتمك
دن عاجزقالدى. تاسفلە، بىرپا اولونان آكسىيالاردا، ايشتراكچىلارين
سايى ايچرى نىن «گورسسىنە»، «مناسىب سس» اولماماگى
بوتون سويداشلارىمىزى خصوصىلە فعاللارى معىوس ئىتدى. آنجاق بو
حقىقتى انكار ئىتمك اولماز، نقصانلارا آچىقجاسىنا اعتراف ائدىپ و
اونلارا چىخىش يوللارى آرايىپ تاپمالىق.

پروبىملرىن يارانماسىنا سبب اولان عامل لردىن بىرئنچە سى، يوخارى
سطىرلرده قىدە آلينىپ دىر. اۆزلىكىلە، [خارجە كى بعضى پېنسىپ
سيز داورانىشلار]، منه بئلە گلىرىكى، نقصانلارين قالدىرىلىماسى،
گونئى دە، گوجلو سىاسى تشكىلاتين يارانماسى ايلە ممکون اولا
بىلر. آيدىن دىركى، دموکراتىك پېنسىپلىرىنى بىگانە اولان اىران دۆولتى،
يئنە سىاسى تشكىلاتين يارانماسىنا انگللە تۈرە دە جك. آنجاق
معىن تشبىث لرلە بئلە بىرتشكىلاتين تىزلىكە يارانماسى اۇنملى
خاراكتەر داشاپىر. بو استقامتىدە، آذربایجان مىللىي حركتى نىن
دالغالارى، سرحدلىرىمىزىن خارجىكى حركتى، اۆز تاثيرى آلتىنا
آلماسىنا اينانماق اولار.

گۈرە سن! بىرمىللەن حاق سىسىنى بوغماق اولارمى؟ البتە كى،
يوخ! بوسىس بىرقىسا مدت سو سورسادا، آنجاق شەھىدلرىن قانى
يئرده قالمايا جاق. آذربایجانلىلارا آپارىلان تحقىر دومان توتموش
اوركلەن سىلىنەمە يە جك دىر! اسلام دونونا بورونمۇش
قدارشۇونىزىمەن چىركىن داورانىشلارى نىن عمومى فاجعە سىىندن
آذربایجانلىلار مىثار اولمايا بىلەزلى!

گلە جىكە هەرھانسى تجاوزكارلىغا قارشىي عملى تدبىرلە آيدىن
پلانلارين حياتا كىچمە سى دىقىقت مركزىنە آلينمالىدىر. بونا گۈرە دە،
كەنە ايجىتماعىي- سىاسىي حيات طرزىنەن كىچمىش دونيانىن
ايستىي- سوپۇغۇن دادمىش داها تجربە لي وزنگىن دونيا گۈروشلى

سويداشلاريميزين سفربر اولماقلاري جدي خarakter داشايير. بو سويداشلاريميز، يانليشلىق و نقصانلارا مطلق گۈز يوماماليدىرلار. بئله ليكله آذربايجان ميللى حركتىن تهدید اىدن عامللارин محو اولماسي ويئنى نسله اورنك اولماسي دىيە، حركتىن داها سرعتله ديرچلمە سى هامىنى- هامىمېزى سئويندىرە جىكىرى. آذربايجان ميللى حركتى حاققىندا، بىرىبارا فيكىرلىمىي آچىق -آشكار، بو عنوانلار ايلە بو سون ايللرده قلمە آلمىشام: [

- ٦ - ٤ - ٣ - www.varliginsesi.com

« يولدا اولان انگللر- تارىخ تكرار اولونماقدادىر- انكار اندىلەز حقيقت لر- سوجلو اولدوغوموز نىندر؟- ساتقىن جاھىللر- عالىملارин سوسماسى- ميللى حركتىدە اوردونون(آرتشىن) تىدىرى! - ایران حاكمىتى نىن سىماسى- ایران اوپوزوسيونون سىماسى- ایران اوپوزوسيونونا اينانان وطنداشلار!- آذربايجان ميللى حركتى نىن قابارىق پروبىلملىرى- خارجىدە كى داورانىشلار»

ميرموسى هاشمى

٢٠٠٠- سپتامبر

ايىسوج- مالمو